

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

Historie trestání

Příčiny hledání nových forem reakcí společnosti na kriminalitu

Retributivní a restorativní justice

„OKO ZA OKO, ZUB ZA ZUB“.

→ Starověk, středověk – myšlenka **odplaty a odstrašení**.

→ **Formy trestů:**

- trest smrti,
- tělesné tresty (např. za pomluvu vyříznutí jazyka),
- majetkové tresty,
- uvěznění.

→ Pachatel trestán zpočátku především na základě **pomsty**, postupně se uplatňování trestních sankcí **přesunulo do pravomoci státu**.

OSVÍCENSTVÍ – nový pohled na trestání

→ Cessar Becari: účelem trestu není způsobovat utrpení, ale ochránit společnost.

→ Charles Louis Montesquieu: požadavek právní jistoty a zákonitosti, nezávislosti soudců a zásadu proporcionality mezi trestem a trestným činem a nutnost výchovné funkce trestu.

(ČERNÍKOVÁ, Vladimíra. Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity. Plzeň 2008).

→ Dochází k postupné humanizaci trestání.

RETRIBUTIVNÍ JUSTICE - ODPLATNÁ

Tradiční vězeňské systémy - retributivní přístup.

Trest. čin = újma způsobená státu, vybočení z pravidel.

- Pozornost je soustředěna na **zavržení a odsudek**.
- Porušením zákona vzniká vina pachatele.
- Spravedlnost = **určení viny a pachatele ,uložení trestu**.
- Hlavní zřetel na **potrestání pachatele**.
- Pravidlem je **jednoznačný trest**.
- **Delikt jako konflikt mezi jednotlivcem a státem**.
- **Oběť a společenství stojí stranou**.
- **Trvalá či dlouhodobá stigmatizace pachatele**.

RETRIBUTIVNÍ JUSTICE

Tradiční **systemy trestání** zajišťují potrestání a určitou ochranu společnosti před jednáním daného jedince, ale začaly se ukazovat jako **nedostatečné z mnoha hledisek**:

- Nezohledňují potřeby, zájmy oběti.
- Nezohledňují potřeby, zájmy komunity.
- Malý vliv na nápravu pachatele, mnohdy zvyšují riziko recidivy.
- Nejsou reflektovány příčiny trestné činnosti.
- Nezajišťují integraci pachatele po vykonání trestu.
- Jsou finančně nákladné.
- Nezabraňují růstu kriminality.
- Proto jsou **hledány nové přístupy** k trestní justici.

VÝVOJ RESTORATIVNÍHO PŘÍSTUPU

Hnutí restorativní justice se objevuje **v 70. letech 20. století v severní Americe** v Mennonitských komunitách (Kanada - Ontario, USA, Indiana), kde byly iniciovány první programy zabývající se kontaktem pachatelů a obětí.

První mediace: The Elmira Case – 1974.

Výraznou inspirací byly **duchovní principy a tradice původních obyvatel severní Ameriky, Nového Zélandu, Austrálie.**

RESTORATIVNÍ JUSTICE - OBNOVUJÍCÍ

- Tr. čin = újma, bolestivý zásah do života lidí, komunity.
- Pozornost je soustředěna na řešení problémů, budoucnost,
- **odpovědnost a závazky.**
- Porušením normy vznikají závazky a povinnosti.
- Spravedlnost = úsilí o **obnovu narušených vztahů** za účasti všech stran.
- Hlavní zřetel na **potřeby poškozeného a odpovědnost pachatele.**
- Pravidlem je **dialog a diskuze.**
- Rest. justice jako **prostředek nápravy mezi oběma stranami.**
- Uznání a uplatnění **práv obětí.**
- **Stigmatizace je odčinitelná aktivitou pachatele** při nápravě škod.

RESTORATIVNÍ JUSTICE - OBNOVUJÍCÍ

Restorativní justice nepředstavuje ucelený systém trestní politiky či konkrétní systém trestů a opatření. Jedná se o **celkový přístup k řešení zločinnosti vycházející z výše uvedených principů a souhrn cílů a metod** k jejich dosažení s důrazem na **práva obětí a aktivní zapojení** všech zainteresovaných aktérů.

Restorativní justice představuje přístup (více či méně a různými formami) **doplňující tradiční retributivní trestní politiku a zvyšující efektivitu celého systému trestání.**

Tradiční přístup k trestání je nadále nezbytný např. u pachatelů, kteří odmítají přijmout odpovědnost za své jednání a hledat možnosti nápravy, u pachatelů velmi nebezpečných pro společnost, u velmi závažných trestných činů, apod.

Děkuji za pozornost.

